

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180 դր.
» Կառնայ » 101 դր.
» Կառնայ Կ. Պոլսոյ » 90 դր.
» Կառնայ » 50 դր.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 50 փր.
Ստանդարտ տողը մէկ անգամի տա-
ւար 3 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 դուրուշ, աւելի անգամներու
համար զատ սակարկութիւն կրկնայ:

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 29 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Լեւոնայի հեռագիրն և մայրաքաղաքի լրագիրներն ասիւց քանի մը շարաթ առաջ Լազէճի ինքիւրը յաղկեցին, որ թէպէտ քաղաքական մեծ խնդիր մը չէր, բայց և այնպէս քիչ մնաց որ Անգղիոյ և Բ. Դրան պէս երկու հին դաշնակիցներ իւրաքանչէր համար ինչ է Լազէճ եւ ինչ կարեւորութիւն ունին, որ այսպիսի մեծ հետեւանք մը կարենայ տրտադրել: Անունն անգամ գրեթէ չըլլած փոքրիկ երկիր մը, Արարիոյ մէկ անկիւնը, և բայց ինչ դարձ ունի հոն Անգղիա:

Անգղիա իւր շնորհամտանի մեծ գաղթականութեան ճանքուն վրայ նաւահանգիստ և ափայ մ'ունենալու համար Արաիկան ճիւղալիցի մը ձեռք անցուցած է, որ Ատէն կը կոչուի, որպէս թերակողմնային հարաւային արեւմտեան կողմը, ուր իւր նաւերն հանգիստ կ'առնուն և ուրիշ Օմանի ծովուն կը արիւն, ծովասպառակներն ու գերազանցաւ նաւերը կը փանել կամ կը ձերբակալէ, և ծովու վրայ փաճառականութիւնը կը պաշտպանէ: Ատէն աւազուտ ապաւնտ մ'է, ուստի Անգղիա անոր անսխալապէս սահմանակից գտնուած Լազէճի իմիրն իրեն դաշնակից ըլլած է տարեկան հարկը քառասուն հազար լիւրացէն աւելի ուժիկ մը կ'ապրելով անոր, և այն երկրէն կը տանի Ատէնի համար պէտք եղած շուրն ու բերքը:

Կը մնայ դիտել թէ Բ. Դրան իշխանութիւնն ինչպէս հասաւ մինչև հոն: Արարական թերակողմնային թէպէտ ժամանակաւ Օմանեանց ձեռքն անցած էր, բայց քիչն մ'եղաքն Արարները գործակալ անկախութիւն տաւ չա՞ծ էին: Վերջին արարականութիւնն եղիւրտսի փոխարքայ Սէհմէտ Ալի փաշայի որդի անուանի իսլամիստ փաշան ըլլած էր, որ Սէքքէն մինչև Նէճմ գետոյ փանելով վաճապորտէն, այն մարտաւար ապստամբութիւնն, որ Երուսաղէմի թաղերն և մետաքսայ զգեստ հանգնողները մահաւամբ կը պատժեն, սակայն հաղիւ իսլամիստ փաշան եւ գարձաւ, արարները սպառնալիկ տպրոտամբութիւն մը հանեցին, և երկու տաղանքները կատարելով իրենց անկախութիւնը վերադարձան:

Այն ժամանակէն մինչև մեր օրերը կայսերական կառավարութեան իշխանութիւնն արարական թերակողմնային մէջ գրեթէ մոռցուած էր. սակայն ասիւց քանի մը տարի առաջ արեւելեան կողմէն Միտհաթ փաշան Պաղատաի կուսակալ գտնուած ժա-

մանակ Նէճմ գետակ գրաւեց, և արեւմտեան կողմէն ալ Օմանեան զօրքերն ելանէն յառաջանալով իրենց առջև ելնող արար ցեղերը մի առ մի նուաճեցին: Կէս բարրապատ երկրներու մէջ, ինչպէս Ռուսիա կեդրոնական Ասիոյ և Անգղիա ալ շնորհամտանի մէջ քաղաքակրթութեան մը միջոցաւ ապրած է՝ ապահովութիւնն հաստատելու և անկախ խառնադուրները, նուաճելով անոնց ասպատակութիւնն արգելելու համար իւր սահմանն ընդարձակել: Այսպէս եղաւ Բ. Դրան համար ալ: Օմանեան զօրքերն Ասիոյ գրաւելէ ետեւ պարտաւորեցան տակաւին առաջ երթալ և մինչև Լազէճ հասնել: Երբ չորս տարիէ ի վեր է որ Նէճմի արշաւանքն որոշուեցաւ, կայսերական գանձը մեծամեծ ծախքեր ըրաւ անոր համար և տակաւին վերջացած չէ: Բ. Դրան պարտաւորեցաւ հոն բանակ մը և նոր գաւառ մը կ'աղբն, որոյ ծախքերն հիմայ երկրէն դալ հարկ ըլլալով սահմաններն ընդարձակելու պէտքն աւելի զգալի կը ըլլայ:

Օմանեան զօրաց Լազէճ հասնել և հոն մտնելու փորձ փորձին Անգղիայիներն իրար անցուց: Ատէնի կառավարիչ Ենայալը զօրապետը հինգ հարկերի չափ զօրք զրկեց Լազէճ: Նշաններ տալով մէջ Օմանայէն որ Նէճմի մայրաքաղաքն է, իրզէթ էֆէնտի անուամբ կայսերական տեսուչ մը հասաւ, Լազէճի մէջ գտնուող Անգղիական բանակը, վաղիկէն նամակ մը բերելով Ատէնի կառավարիչին, որով անոր օգնութիւնը կը խնդրէր Լազէճի իմիրն և անոնց եղբորը մէջ ծագած գոտակութիւնը բաւաւար համար կերելի որ Նէճմի վաղին տեղեկութիւն չունէր կամ չունենալ կըրցեցներ կայսերական կառավարութեան կողմէն Լազէճի չեղարկու համար Անգղիոյ տեսութեան արուած խոստման: Այս խոստումն ոչ միայն Լազէճի՝ այլ և այն կողմերը սահմանակից գտնուող ուրիշ փոքրիկ արար ցեղերու երկրներուն համար ալ էր, որք Անգղիոյ հետ գաշտակութիւն ունին և ճանապարհներն ապահով պահելու համար անգղիայիներէն ուժիկ կ'տանան: Սակայն Նէճմի կառավարիչն յիշեալ ցեղերը զինուորութեամբ ստիպած էր Օմանեան հաղապարկութիւնն ընդունելու:

Ատէնի կառավարիչն որ գրեթէ շարաթն անգամ մը Լազէճի էմիրն տեսակցութեան կերթայ, Օմանեան տեսչին ներկայութեան պատճառաւ զինուորական հանդիսիւ մտաւ Լազէճի մայրաքաղաքը, որ Հոթիա կը կոչուի, և իմիրը զինքը դիմադրեց: Այս առթիւ 13 ընդհանրօք ալ նետուեցաւ: Հետեւեալ օրը Ենայալը զօրապետն իրզէթ էֆէնտին ընդունեց

Անգղիական բանակը իւր վրանին մէջ և ժամու կէսի չափ տեսակցեցաւ անոր հետ, և իմացուց անոր որ անգղիական կառավարութիւնն երբէք չկրնար ընդունիլ Նէճմի փոխին կողմէն Լազէճի էմիրն և իրեն եղբորը մէջ եղած միջամտութիւնը, և կը փափաքի որ Օմանեան զօրքերը Լազէճի և Հոթիայի սահմաններէն դուրս ելնեն՝ ըստ խոստման Բ. Դրան: Ասոր վրայ իրզէթ էֆէնտին եւս գործաւ Սանատ երթալու համար Սակայն փոխանակ Սանատ գաւառը, Լազէճէն միայն 14 միւն հեռի Չայտա գետ, ուր Լազէճի իմիրն եղբորը Ապտուլլահ անուն փոխալով անոր հետ միացաւ, իսկ Օմանեան զօրքերն ու իմ հարկի չափ թացիկ ըստած տեղէն երկրում գէպի արեւելեան կողմը փութեալի լսուած տեղը գնացին: Բարեբաղդաբար Լազէճի վրայ չեկան, ուր Անգղիական զօրքերը քիչաւոր ըլլալով եւ քաղաքը պիտի պարտաւորէին, բայց Անգղիական տեսութիւնն եւս չղկտի քաղաքը Գեկեմիւրի չորսին, ըստ նոր տուածի, Լազէճի երկրին մէջ գտնուող Օմանեան զօրաց մնացորդն ալ մեկնեցաւ, Կ'ըսուի թէ Օմանեան զօրաց հրամանատարը՝ մեկնելու հրամանն արտասուելից առջեւ ընդունել է, և Լազէճի էմիրն եղբորը՝ Ապտուլլահ իրեն իմիր ըլլալու համար եղած խոստմանց ի դերեւ ելնելով տեսնելով քիչ արտակութիւն զգացած չէ:

Անգղիայի քարտեհներուն մէջ մեծ ողբեցութիւն փառակած էին, բայց քանի որ Օմանեան զօրքերն աւելի բազմութիւ կը տեսնուէին, և երկու Օմանեան պատերազմական շողեւնաւ 7—800 զօրք ծովագլը հասած էին, անգղիացեաց աղբեցութիւնն անհետանալու վրայ էր, և մինչև անգամ կը կարծուէր թէ Ատէն իսկ պիտի գրաւուի: Լազէճի իմիրն եղբորը, որ բերդ մը քաղաքով ապրտամբած և Օմանեան զօրաց հետ միացած էր, յիշեալ զօրքերուն մեկնելով տեսնելով պարտաւորեցաւ իւր որդւոյն և իւր միւս եղբորն՝ Ապտուլլահ Բէրիմի հետ Ենայալը զօրապետին դիմել, և անոր ծանցց տալ տարիէ ի վեր իւր եղբորմէն կըրած հալածանքն ու բռնութիւնները, որոցմէ աղաւաղու համար Օմանեան զօրաց օգնութիւնը իրնդրած էր: Անգղիացի զօրապետը պահանջեց որ իրենք և իրենց ձեռքն եղած բերդն առանց պայմանի անմիջապէս անձնատուր ըլլան: Ապտուլլահ իրեններուն հետ խորհրդակցելէ ետեւ, այս առաջարկութիւնն ընդունեց և անգղիական զօրքերն ապստամբաց ձեռք գրաւուած բերդն և ուրիշ բերդեր ալ քակելով, Հոթիայի էմիրն ալ

պատժելու գնացին, որ մինչեւ Լազէճի վրայ տեսութեան լուծիկ կ'առնար, անոր գէթ թշնամութեան ձեռնարկած էր:

Այսպէս վերջացաւ տաւ Լազէճի խնդիրն՝ որ իսկապէս Լեւոնայի և Բ. Դրանի կառավարութիւններն զրաղեցուց:

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լեւոնայի 6 յունիվ. Անգղիոյ դիւանոր նաւահանգիստները գտնուած ցորենի մթերքը խիտ քիչ է:

Մարտի 7 յունիվ. Կարթագինէի ապստամբներն անձնատուր ըլլալով միայն չունին, և ստատիկ կրակ մ'ընելով դիմադրութիւնը կը շարունակեն:

Քարթագինէ վերստին Օլի վրայ յարձակեցան:

Կամաւորաց գէներալ Մանուէլը կը շարունակէ երկրին մէջ՝ առանց խռովութեան:

Պ. Քասթիլար ստատիկապէս կը բողբէ պետական հարուածին դէմ:

Լեւոնայի 7 յունիվ. Պաշտոնէ քաղաք բայց ուժիկ ըստացող սպայ մը՝ Քիմպրիսի գլուխ սպաննելով փորձ մ'ըրաւ, բայց բարեբաղդաբար չըրցաւ յաջողիւ:

Կօյ լրագիրը կը հաւատալ թէ Օմանեան կառավարութիւնն իր փոխառութեանց բոլոր կտրոնները պիտի վերձարէ:

Լազէճ 7 յունիվ. Բէնանիկն եկած վերջին լուրերուն նայելով չընտաւարէր Քրաթնը ուրեւ կոծել սկսաւ: Պաթմալիայի զօրապետը նեւրութիւն կը կրեն քոթնայէն և ուրիշ հիւանդութիւններէ:

Թէհրան 8 յունիվ. Պ. Ռէօթիլ երկրապալները Բէթի ու Թէհրանի մէջ շինուելիք երկաթուղւոյն 80 քիլոմէթրի պարիցն մէկ երրորդին չափ երկայնութեան յատակագիծը չինեցին և հիմա ճանաչու շինութիւնը մեծ փութով յառաջ կը տարուի: Աւստրիացի երկրապալ մը՝ Տրեքի Գիմ զոր Պ. Ռէօթիլը զրկած էր, կը ճանաչանէ թէ Քասպինի մօտ՝ երկաթուղւոյն ճանքուն վերջ գտնուած լինի ընդարձակ հանք մը գտնել է:

Վիեննա 8 յունիվ. Կոյորը փետրուար 9ին Բեղորսուրի պիտի երթայ: Անտրաի կոմսն ալ ուղեկից պիտի ըլլայ կայսեր:

Մարտի 8 յունիվ. Սպանիոյ նոր կառավարութիւնն օտար տեսութեանց քով գտնուող սպանիական զետպաններուն չրթաբնական մ'ուղեւորով յունիվար 5ի պետական հարուածին հարկաւոր ըլլալը կը հաստատէ և միանգամայն կը յայտնէ թէ պաշտօնագրական հանրապետութիւնն հաստատ պիտի ըլլանէ:

Լեւոնայի 8 յունիվ. Թոմ. Գոնա. 43 7/8
Փոխ. 1865 61 3/4
» 1869 55 7/8
» 1871 50 1/2

Մեծ աշարհաւա Ալմբն աղա Աճէմեան
կը թաղու իւր սիրելի լծակիցը, մէկ աղ-
նուուշի դուստր ամուսնացեալ և երեք
աղիւ և ազգ տակը որդիներ, Պարոտայք
Կարապետ, ցոյճահնէս և Գրիգոր աղիւն
չառախիլք Աճէմեան զարմին, իրենց աղ-
նիւ հօրը արծմուստը որդիներ, լուսա-
տուռ ոստեղք ազգային յառաջդիմու-
թեան և պաշտպան Ֆրչքանու Հայ Հաս-
թաւութեան, զի նկատելով Ֆրչքանու Հա-
յոց վաղեմի բազմաճքը, դր կը կրէին ի-
րենց սրտին մէջ՝ ի մասին իմեալին կա-
ռուցանելը տեղւոյս աղայոց վարժաբու-
նը, զի խնամ և խաղիւսլ վիճակի մէջ
կը գտնուէր և ամեն ժամանակ վտանգ
կ'առաւարտ մատաղաք մանկանց, ուղ-
ջ տարիական սղւելով չարժեալ կոնցիցի-
յառապակիս հողարարծութեան նախա-
դատ՝ Մեծ աղայաւա ցօրիւր աղա Հանա-
ճիկեանը և յայտանցին իրենց բարեխա-
հուրդ նորասակը, սյսմիքն ի՛նչ իրենց սիրելի
հօրը անուան յշտապէս անմահացեալ
Համար կը կամին ազգին վաղեմի բաղ-

